

MA ÉJJEL...

GION NÁNDOR

Akkor hát mesélek valami mást. Mondjuk egy hideg, nyirkos őszi éjszakáról és egy még hidegebb téli éjszakáról. Esetleg egy régi nyári éjszakáról is. Majd meglátjuk. És természetesen mesélek Péntek Veráról, róla nagyon szeretek beszélni, és hallani is fog róla még éppen eleget, uram, ha sokáig itt ül az asztalomnál, és meglehetősen szomorú dolgokat fog hallani, bár a végén minden jóra fordul, vagy legalábbis majdnem minden, amennyiben lesz türelme kívárni.

Kezdjük az ősszel... Csúnya ködös éjszaka volt, és Péntek Verát az anyja kizavarta a házból. Megtette ezt máskor is a vén boszorkány, de főleg nyáron, és akkor nem volt különösebb baj, mert én nyaranként pusztán vagánykodásból a góréban aludtam — száraz szénán és egy szakadozó subán, amit apám a háborús bolyongásai közben szerzett valahol, lópokróccal takaróztam, a fejem fölött pedig füzéreken dohánylevelek száradtak, egyrészt mert amúgy is száradniuk kellett, másrészt, hogy elűzzék a szúnyogokat — és oda behúzódhatott Péntek Vera is, és ő ott is éjszakázott ilyenkor, üldögélt mellettem a szénán, néha sírdogált, de leginkább az álmait mesélte, én meg elaludtam, mert mindent tudtam Péntek Vera álmairól, tulajdonképpen mindig ugyanazt álmodta: hideg télről álmodott és hóhullásról, ő kint állt a hóesésben, a hó pedig már a térdéig, a derekáig, sőt a válláig ért, ő meg egyre jobban fázott, érezte, hogy meg fog fagyni, de akkor mindig feltűnt két férfi, egy szép szál magas ember és egy alacsonyabb termetű, jöttek feléje, ők nem süppedtek bele a hóba, mintha a hó fölött jártak volna, most már minden rendben volt, Péntek Vera tudta, hogy megmenti őt a két férfi, kihúzzák a hóból, meleg holmiba bugyolálják, és egy nagyon meleg szobába viszik, csak hogy ő mindig felébredt, mire azok odaértek volna hozzá, vacogva ébredt.

és fázott az ágyában. Lehet, hogy fázott ott a góréban is, mert a végén ő is elaludt, behúzódott mellém a lópokróc alá, de mire reggel felébredtem, sohasem volt mellettem, és sohasem mondta, hogy álmodott-e azokon a rövid éjszakákon. No, mindegy, az volt a fontos, hogy aludhatott egy kicsit, akkor ősszel viszont már nem lehetett behúzódni a góréba, szegény Vera kiült a házunk elé az utcasarokra, a sziklára, ott gubbasztott, és nem tudott mit kezdeni magával. Burai J. és én persze kiszöktünk hozzá, leültünk melléje, de nem sokat segíthettünk rajta, legfeljebb levághatta volna a körmeinket, de ahhoz sötét volt azon a borongós éjszakán, meg aztán körmeink amúgy is rendben voltak, így hát az álmaít mesélte igen részletesen, és a végén azt mondta:

— Tegnap éjjel egészen közel jöttek hozzám. Majdnem felismerem őket. Azt hiszem, fel is ismertem őket.

— Kik voltak? — kérdezte Burai J.

— Az a szép szál, magas férfi a mostohaapám volt, legalábbis úgy rémlett, az alacsony pedig az öcsém, az biztos, láttam, hogy sárga agyag van a körme alatt.

Az öcsének tényleg mindig sárga agyag volt a körme alatt, még akkor is, amikor kútásás közben megfulladt, és hazahozták. Pedig lemosták az asszonyok, ünneplő ruhába öltöztették, és úgy ravatalozták fel a házuk kertjében a diófa alatt, két kezét keresztbe rakták a mellén, és akkor látszott, hogy megkeményedett agyag van a körmei alatt. Vera órák hosszat ült a koporsó mellett, és miközben az anyja ott zokogott és sikoltozott, ő nem sírt, csak néha halkán azt mondta:

— Nagyon csúnyák a körmei.

Nem emlékszem már pontosan, de lehet, hogy azután kezdte Péntek Vera olyan gondosan vagdosni a körmeimet, szinte naponta vizsgálta a kezemet, és még a felszállásodott bőrdarabokat is mindig lenyesegette. Később azután, amikor Burai J. az utcánkba költözött, az ő körmeit is rendben tartotta Vera.

— Ma éjjel talán még közelebb jönnek hozzám — mondta Vera azon a nyirkos, sötét estén ott, a sziklán. — Jó lenne elaludnom valahol.

— Aludj nálunk — mondta Burai J. — Vagy máshol. Akárki befogad az utcában.

— A góréban most már nagyon hideg van, ugye? — kérdezte tőlem Vera.

— Persze hogy hideg van — mondtam. — Meg aztán tele van kukoricával.

— Nagyon szép az a magas és az az alacsonyabb férfi — mondta Vera. — Olyanok, mintha élnének. És olyan könnyedén járnak a hó tetején.

Burai J. a sötétbe meresztette a szemét, és az utca túlsó végére, a folyó felé mutatott.

— Ott jön egy magas és egy alacsonyabb férfi.

Valóban felbukkant két emberalak, lassan közeledtek felénk a fehérre meszelt házak mellett, de egyáltalán nem lépkedtek olyan könnyedén, mint Péntek Vera álmaiban. Különösen a magasabb férfi járt nehézkesen, időnként dülöngélt is, és én már akkor tudtam, hogy az a Sheriff. Kicsit csodálkoztam, mert a Sheriff ritkán járt mifelénk. Ő általában a mozi és a szövetkezeti otthon környéki kocsmákban tanyázott, azon a tájon ő volt a legismertebb iszákos, míg mifelénk, a folyó mellett Rozmaring Bandi, és ők ketten nem nagyon szerették egymást. Mert a Sheriff valahogy előkelőbb alkoholista volt. Ő kocsmasztalnál rúgott be, Rozmaring Bandi pedig legtöbbször a pálinkafőző kazánoknál. És emellett a Sheriffnek állandó lakása is volt, méghozzá az első és akkor a faluban még egyetlen emeletes lakóház pincéjében. Ez az épület a mozi mellett állt, földszintjét egy vegyesbolt foglalta el, az első és a második emeleten lakások voltak, a pincében pedig a Sheriff lakott, azaz éjszakánként ott aludt egy sodronyos vaságyon. A vaságyat régi, filléres cowboyregényekkel bélelte ki, és amikor reggelként morózan ébredt, azokat a cowboyregényeket olvasgatta, és ettől leginkább jobb kedvre derült. Most pedig itt ballagott a Sheriff a mi utcánkban, elég messze a vaságytól és elég részegen. Aztán felismertük az alacsonyabb termetű férfit is, Szlimák Mihály volt, a kútásó és birkanyíró mester. Fürge mozgású, göcsörtös kis ember volt, majdnem az egész esztendőben jó kedélyű, csupán április végén és májusban vált boldogtalanná, akkor kezdődött ugyanis a birkanyíró idény, és neki ott kellett hagyni a kutakat, pedig nagyon szeretett kutakat ásni, és értett is hozzá, igaz értett a birkanyírásához is, és azt is szerette csinálni, bizonyára azért volt annyira boldogtalan, mert nem csinálhatta egyszerre mind a kettőt. Azokon a szép tavaszi napokon ingerült és rosszkedvű szokott lenni, ilyenkor ősszel azonban jókedvű volt, nem kellett tépelődnie, hogy a két munka közül melyiket végezze, így

hát halkán fütyürészve lépkedett a dülöngélő Sheriff mellett, és amikor a közelükbe ért, akkor láttuk, hogy egy szamarat húz maga után.

A sarkon megálltak, Sheriff nekidőlt a házunk falának és elbóbiskolt, Szlimák Mihály meg a szamar sörényét simogatta.

— Hogy kerül ide a Sheriff? — kérdezte Szlimák Mihálytól.

— Nem tudom — mondta. A hídon állt, és köpködött a folyóba. Azt mondja, hogy a határból jött, de én nem hiszem.

— Én sem hiszem — mondta Burai J. — Mi a fenét csinálna kint a határban. Ott nincs egyetlen kocsmá sem.

— Ti miért nem alusztok már? — kérdezte Szlimák Mihály. — Miért üldögéltek itt ezen a kövön?

— Verát kizavarta az anyja a házból — mondtam.

— Még mindig olyan bolond az az asszony? — kérdezte a kútásó.

— Még mindig — bólintottunk.

Szlimák Mihály elgondolkozva simogatta az arcát, nyilván eszébe jutott, amikor Péntekné üvöltözve összekarmolta. Ez akkor történt, amikor Vera öccsét felravatalozták a kertben a diófa alatt. A pap is ott volt már, meg rengeteg ember, ahogy az már lenni szokott, ha valaki fiatalon hal meg, nem is fért be mindenki a kertbe, az utcán is álltak, Szlimák Mihály azonban a kútásóival a koporsó közelébe furakodott és akkor felugrott sikoltozva Péntekné és azt kiabálta:

— Te ölted meg a fiamat!

Ez nem volt igaz. Vera öccsének véletlenül esett egy tégl a fejére, miközben a kút oldalát falazta, és éppen Szlimák Mihály volt az, aki elsőnek ereszkedett le a kútba, ő emelte ki a fiút a víz alól, de az akkor már halott volt, az anyja meg gyilkosnak nevezte a kútásó mestert, és véresre karmolta az arcát. Szlimák Mihály lefogta az asszony kezét, próbálta megnyugtatni, de az csak sikoltozott és átkozódott, végül a kútásó megunt, a koporsó melletti székre csapta Péntekné, és ráförmedt:

— Nyughassál már, te bolond asszony. Nézd a fiadat, és sirasd el, mert nagyon rendes ember volt.

Mások is közbeléptek, még Berecz plébános is, Péntekné végül megnyugodott, aztán már csak sírt, de nem átkozódott, és senkit sem vádolt gyilkossággal, bár Szlimák Mihályhoz azóta sem szólt egy szót sem.

— Meddig akartok ülni itt ezen a kövön? — kérdezte tőlünk a kútásó. — Nagyon hidegek mostanában az éjszakák.

— Nem enged be anyám a házba — mondta panaszosan Péntek Vera.

A Sheriff felhorkant a fal mellett, úgy látszik felébredt Vera hangjára, mert azt mondta:

— Ha akarjátok, kihajítom azt a vén ringyót a házából. Szívesen lekötelezlek vele benneteket.

— Majd kitalálunk valamit — mondta Szlimák Mihály, de akkor hirtelen nem tudott kiötlelni semmit.

— Vera tegnap éjjel látta a mostohaapját és az öccsét — mondta Burai J. — Egészen közel jöttek hozzá.

— Igazán? — élénkült fel a Sheriff. — Láttad a mostohaapját? Hogy nézett ki?

— Mintha élne.

— Ennek örülök — mondta a Sheriff. — Jó barátom volt a Péntek Lajos. Együtt katonáskodtunk a háborúban. Mi ketten voltunk a legmagasabbak a szakaszban, mindig a sor elején masíroztunk. Abban az időben lekötélteztem őt néhány dologgal.

— Mi a fenével kötelezted le? — kérdezte kissé ingerülten Szlimák Mihály, mert még mindig nem találta ki, hogyan segítsen Péntek Verán.

— Én támogattam a bukfenchezések után, és vittem helyette a fegyverét. Mert olyankor nagyon legyöngült.

— Miféle bukfenchezések után?

— Azzal büntették szegény Péntek Lajost, mert hogy igen macacs ember volt. Egy istenért nem volt hajlandó énekelni azt a nótát, hogy „Bajtárs ma még tán csak öt perc az élet...” Minden más katonanótát szívesen énekelt, tudott is énekelni, szép érces hangja volt, de azt, hogy „Bajtárs ma még tán csak öt perc az élet...”, azt nem énekelte, mert ő legalább száz évig akart élni, és nem volt hajlandó azt énekelni, hogy még tán csak öt perc az élet. Mi az, hogy öt perc az élet? Nos, akkor jött a büntetés. Nagyon szép nevű szakaszvezetőnk volt, úgy hívták, hogy Püspöki Zsolt, és ez a Püspöki leállította a menetelést, kiszemelt egy közeli dombot — ilyenkor mindig akadt egy rohadt domb a közelben —, megparancsolta Péntek Lajosnak, hogy másszon fel a dombtetőre, és csináljon húsz bukfenccet lefelé. Péntek Lajos felment, bukfenchezett húszat, és azután már nem tudott megállni, úgy legurult,

mint a görögdinnye és nyomban ki is adta a belét. Vagyis okádott, mint a kutya. És persze hogy ezután elgyöngült, alig állt a lábán, és ilyenkor én támogattam, és vittem a fegyverét, de ő továbbra sem volt hajlandó azt énekelni, hogy „Bajtárs ma még tán csak öt perc az élet...” Meg is szökött abból a hadseregből, és átállt a másikba, ahol viszont azt énekelték, hogy „Eltárs ma még tán csak öt perc az élet...” Péntek Lajosnak itt is meggyúlt a baja, mert ő természetesen itt sem énekelt. De itt, amennyire tudom, nem kellett bukfenceznie, elnézték a makacsságát, viszont kapott a szeme közé egy golyót valamelyik ütközetben, és már nem éri meg a száz évet, ami nagy kár, mert ha most itt lehetne, ez a lány nem fagyoskodna az utcán, hanem bent aludna a meleg szobában. De ha akarjátok, én is szívesen kihajítom azt a vén ringyót a házából. Ennyivel tartozom Péntek Lajosnak és a lányának.

— Mostohalánya — jegyezte meg Szlimák Mihály.

— Mindegy. Péntek Lajos derék ember volt, szerette a mostohalányát is. Igaz?

— Igaz — mondta Péntek Vera.

— Hát akkor? — tárta szét a kezét a Sheriff. — Kihajítom? Vagy csak törjem be az ablakot, hadd fázzon ő is odabent?

— Maradj nyugton — csillapította Szlimák Mihály. — Majd kitalálunk valamit.

— Hát akkor találj ki már valamit — mondta rosszkedvűen a Sheriff. — És egyébként is hogy kerül ide ez a szamár, és kié?

— Az enyém — mondta Szlimák Mihály. — Már a hídon megmondtam, hogy az enyém.

— Nem mondtál semmit — rázta a fejét a Sheriff. Aztán alaposabban szemügyre vette a jámboran álldogáló szamarat. — Meg aztán nem a tiéd a szamár, hanem a Csibri juhászé.

— Nekem adta — mondta Szlimák Mihály.

— Birkanyírás fejében?

— Nem. Egyszerűen nekem adta. Azt mondja, ez egy idegbajos szamár.

— Idegbajos szamár nincs — szögezte le a Sheriff.

— Ez állítólag idegbajos. Holdfénynél megvadul, és nem lehet vele bírni.

— Nagyon szelíd szamárnak látszik — vizsgálgatta az állatot a Sheriff. — Mit kezdesz vele?

— Magam sem tudom. Lehet, hogy levágom, és szalámit csinállok belőle.

— Kár lenne a szegény állatért — mondta a Sheriff. — Ő is szeret élni. Mindenki szeret élni. Péntek Lajos is mennyire szeretett élni, pedig akkor háború volt, és ő utálta a háborút. De most nincs háború, és nekem pont egy ilyen számár kellene.

Szlimák Mihály legyintett, tudta jól, hogy részeg a Sheriff, ezért csak annyit mondott:

— Dőlj neki a falnak, és aludj tovább.

De a Sheriff nem akart aludni. Egyre hevesebben kezdte bizonygatni, hogy neki szüksége van a számárra. Végül kibökte:

— Télire kiköltözöm a határba.

— Kiköltözöl a fenét — mondta Szlimák Mihály. — Ott van a pincéd, annál jobb helyet úgysem találsz magadnak.

— Betonfalak — mondta elkeseredetten a Sheriff. — Nem embernek valók. Húzzák az ember fejét.

— Hogyhogy húzzák az ember fejét?

— Húzzák az ember fejét — bizonygatta a Sheriff. — Lefekszel a betonfalak közé, és egyszer csak azt érzed, hogy a beton húzza a fejed. Főleg olyankor, amikor hideg van. Nekem elhihetitek, tavaly ott telettem át. A vaságyat minden éjszaka a pince közepére toltam, lefeküdtem, és nyomban éreztem, hogy a hideg beton húzza a fejemet. Álmomban is éreztem. Reggel pedig a fejem a betonfalnál volt. Éjszaka ágyastul odahúzott a beton, mint a mágnes.

— Nem hiszem — mondta Szlimák Mihály.

— A határban fogok áttelelni — mondta a Sheriff. — A disznóhizlalda őrházában. Králik Pali, az igazgató átengedi nekem télire, de lehet, hogy későbbre is.

— Azt az őrházat, amelyikben a Kalmár Gyuri lakott valamiikor? — kérdezte Szlimák Mihály.

— Azt hát. Most úgyis üresen áll, és a Králik Palit én leköteltetem néhány dologgal. Egyszer megkéselték volna a kocsmában, ha én nem vagyok ott. Szóval azért kellene nekem az a számár, hogy bejárhassak rajta a faluba. Jól bánnék vele, szereznék neki ételmezt, és még énekelnék is neki katonanótákat vagy régi szép slágereket. Együtt lakna velem.

Szlimák Mihály mogorván hallgatott. Akkor este minduntalan rossz emlékek merültek fel benne. Előbb Péntekné, most meg Kal-

már Gyuri. Kalmár Gyurit ugyanis egyszer megverte Szlimák Mihály. Ez régebben történt, egy nyári estén és én akkor véletlenül éppen ott voltam. Sohasem felejttem el, mert akkor következett életem egyik legszörnyűbb éjszakája. No, nem a verekedés miatt, hanem a bolhák miatt. Majd ezt is elmondom a maga helyén, de előbb megpróbálom rendezni a történetet, hogy ön is megértse, uram.

Szóval a falutól úgy öt kilométerre volt egy kis kendergyár és ennek egy vert falú, kocka alakú őrháza. Ebben az őrházban lakott Kalmár Gyuri, innen őrizte a kendergyárat éjjel-nappal, derekán pisztoly lógott, amire nagyon büszke volt, azonkívül volt egy lova és egy kordéja, ezzel hetente egyszer-kétszer bejárt a faluba beszerezni a szükséges élelmet és miegymást. A lovával már nem büszkélkedhetett, hajlott hátú, kimustrált igásló volt, és a nyelve oldalvást állandóan kilógott a szájából. Vannak ilyen lógó nyelvű lovak, higgye el. Nem sok, de azért akad. És Kalmár Gyuri lova ilyen volt. Erről a lógó nyelvű lóról eszembe jut... De ne menjünk túl messzire, maradjunk az őrháznál és a kendergyárnál. Az őrház a betonút mellett állt, a kendergyár pedig beljebb, a földelken. Sajnos, még így is elég közel esett az úthoz, hogy az a gyehennabúz, amit árasztott, eljusson odáig, sőt néha még a faluig is. A kendergyarak időnként nagyon bűdösek tudnak lenni. Emellett még évente legalább egyszer a kendervizet beleengedték a folyóba, amitől aztán elkábultak a halak és feljöttek a víz tetejére, ilyenkor a felnőttek minket, gyerekeket lezavartak a vízhez, és mi hordtuk kosárszámra a halakat és legalább két hétig csak halat ettünk, mert körülbelül ennyi időbe telt, amíg ismét kitisztult a folyó. Más szóval, utáltuk rettentően a kendergyárat, számtalanszor megátkoztuk, az átok pedig szép lassan megfogta, fuldokolni kezdett a saját bűzében, aztán be is döglött. Akkor valakik elhatározták, hogy a kendergyár helyébe disznóhizlalót csinálnak, és az egészet azzal kezdték, hogy kiküldték oda Szlimák Mihályt és csapatát, hogy ássanak még egy szép nagy kutat, merthogy a disznóknak majd sok vízre lesz szükségük.

Abban az időben én imádtam a lovakat, és nagyon szerettem volna megtanulni lovagolni, ami elég ostoba kívánság volt, tekintettel, hogy akkor a háború után igazán nem bővelkedtünk lovakban. Kívánságomat azonban többször elnyafogtam Péntek Verának, ő pedig szólt az öccsének, aki akkor még nem fulladt a kútba, és

aki tényleg nagyon rendes fiú volt, mert egy szép nyári napon magával vitt engem a lepusztult kendergyárba, és megígérte, hogy felültet a lógó nyelvű lóra. Csakhogy aznap Kalmár Gyuri lovasul, kordéstud bent volt a faluban, és csak este jött vissza az őrházba, onnan meg átballagott a kendergyárba. Sötét volt már, a kútásók lefekvéshez készülődtek, ők csak hétvégén jártak haza, hétközben egy pajtafélében aludtak, ahová szalmát szórtak, és abba fészkeltek be magukat, és akkor este én is velük maradtam, hogy legalább másnap felülhessek a lóra. Alighogy leültem a szalmára, éreztem, hogy legalább száz bolha kezd mászkálni rajtam. Piszkos törek volt ez, tele bolhával. Ijedten néztem körül, láttam, hogy a kútásók is vakaródnak, de csak úgy immel-ámmal, mint akik már hozzászórtak a dologhoz. És le is feküdt szépen mindenki, aludni készültek, de akkor viharlámpával a kezében bejött a pajtába Kalmár Gyuri.

— Hol van a Szlimák? — kérdezte.

Szlimák Mihály lerázta magáról a szalmát, felült és azt mondta:

— Itt vagyok.

Kalmár Gyuri odament hozzá, az arcába világított és megkérdezte:

— Te csak olyan embereket fogadsz fel kutat ásni, akik a birkanyírásához is értenek?

— Igen — mondta Szlimák Mihály.

— Kutat ásni még csak megtanulnék, de birkát nyírni soha.

— Nem is kell — mondta Szlimák Mihály. — Jó helyed van itt neked.

— Már nincs — mondta mérgesen Kalmár Gyuri. — Megszüntették a kendergyárat, disznókat hoztak ide, és nem kell majd semmiféle őr, mert a kanászok éjjel-nappal vigyáznak a disznókra. Meg egyébként sem bírom a disznóbűzt.

— Mi csak egy kutat ásunk — mondta szelíden Szlimák Mihály. — És különben a kendergyár is elég bűdös volt.

— Én szeretem a kender szagát — mondta Kalmár Gyuri. — És a napraforgóvirág illatát is szeretem. De utálok a disznóbűzt és a birkaszagot.

— A te dolgod — hagyta rá Szlimák Mihály, és visszafeküdt a szalmába. — Hagyjál most már aludni bennünket.

— Nektek is birkaszagotok van — mondta Kalmár Gyuri. — Lehet, hogy egyszer fogom magam, és lelövöldözöm a disznókat és a birkákat.

Furcsa csönd lett egyszerre a pajtában, még a száraz szalma sem zizegett, és akkor nagyon kezdtem félni.

— Pisztoly van nálam — mondta fenyegetően Kalmár Gyuri. — Csőre töltve. Nem hiszed, hogy csőre van töltve?

— Elhiszem — mondta a szalmából Szlimák Mihály.

— Majd mindjárt megmutatom, ha nem hiszed — mondta Kalmár Gyuri, és gombolgatni kezdte a pisztolytáskát, és már húzta elő a pisztolyt.

Szlimák Mihály úgy pattant fel a szalma alól, mint egy keljfeljancsi, az öklét szinte a bokájától lendítette fölfelé, és állon csapta Kalmár Gyurit. Az hanyatt vágódott, a pisztoly az egyik oldalra repült, a viharlámpa a másikra. Mindenki felült, csodálkozva bámultak, nyilván nem hitték, hogy ekkora erő van a kis Szlimák Mihályban, hiszen a kövér Kalmár Gyuri jóval fiatalabb volt nála, és legalább kétszer olyan súlyos, és most ott feküdt kinyúlva. De nem sokáig csodálkozhattak, mert a viharlámpa összetört, és tüzet fogott a szalma. Mindjárt fel is csaptak a lángok. Rohantak a kútások, oltották, taposták a tüzet, de ez nem ment olyan könnyen, a száraz, törekes szalmát szinte falták a lángok. Aztán mégiscsak elaludt a tűz, tele lett füsttel a pajta, mindenki kiment, és kihúzták Kalmár Gyurit is, aki kint az udvaron tért magához... Felállt, megtapogatta az állát, és krárogva megkérdezte:

— Hol van a pisztolyom?

Szlimák Mihály visszament a pajtába, és kihozta a pisztolyt, odanyújtotta Kalmár Gyurinak.

— Te ütöttél le? — kérdezte Kalmár Gyuri.

— Én — bólintott Szlimák Mihály.

— Egy ilyen kis görcs ember — mérte végig Kalmár Gyuri, azal lassan visszadugta táskájába a pisztolyt. — Milyen semmi ember lett belőlem, úristen.

Keservesen sóhajtozva elindult az őrház felé. A lógó nyelvű lova a kendergyár és az őrház közötti keskeny út mellett lelésezett békésen.

Álldogáltunk még egy ideig az udvaron, végül elszivárgott a füst a pajtából, akkor visszamentünk, és mindenki lefeküdt. A

bolhák meg mintha megvadultak volna a füsttől és a tüztől, dühösen elárasztottak bennünket. Félálomban kínlódtam végig az éjszakát, izzadtam, vakaródtam, és legszívesebben üvöltöttem volna... Folyton az volt az érzésem, hogy ég alattam a szalma, és hogy minden ég körülöttem, engem is a lángok perzselnek, és közben még álmodtam is, azt álmodtam, hogy én gyújtottam ezt a hatalmas tüzet. Azóta is az a rögeszmém, hogy egyszer még rettentő nagy tüzet fogok gyújtani valahol, anélkül hogy igazából akarnám, vagy legalábbis tüzet okozok nemtörődömségből, aminek ki tudja, milyen következményei lesznek. És mindezek ellenére mégis imádom a tüzet. De hagyjuk most az én rögeszméimet.

Reggel valamennyire helyrerázódtam, egyrészt azért, mert a kútásók meglepően jókedvűen ébredtek, úgy viselkedtek, mintha mi sem történt volna az éjjel, másrészt meg igazán szép reggelünk volt, a nap szépen sütött a bedöglött kendergyárra, madarak röpködtek az égen, méhek zümmögtek a napraforgótáblák sárga virágain, a lógó nyelvű ló pedig most is ott legelészett a bekötőút mellett. Kalmár Gyurit nem láttuk sehol. Két kútásó felrakott engem a ló hátára, aztán ott hagytak, elmentek kutat ásni, én meg belekapaszzkodtam a ló sörényébe, és megrugdostam a két oldalát. Az öreg igazlós elindult a búzatarlók felé, jámbor, jóindulatú állat volt, hajlott hátán úgy ültem, mint egy vályúban. Lassan poroszkáltunk, ha maradtak az ingemben bolhák, most lerázódtak a földre, a tarlókon fehéren burjanzott a tisztesfű, kétoldalt pedig kenderföldek és napraforgótáblák sorakoztak, furcsa illatok kavargtak a levegőben, és egyáltalán, egyre szebb lett a világ. A lovat nem kellett irányítani, nehézkesen bólogatott a fejével, és ment előre, mint akinek határozott úticélja van, és ez nyilván így is volt, mert levitt engem a folyóhoz, és ott teleszívta magát vízzel, mint egy púpos tevé. Ezt az utat bizonyára mindennap megtette, olyankor is, amikor senki sem ült a hátán. Sokáig állt ott a folyóparton az öreg jószág, a csillogó vizet nézte, meg a túlsó partot, de túl sok látnivaló nem akadt, a víz simán elfeküdt, és a túlsó parton sem mozdult semmi. Aztán otthagytuk a folyót, hosszú bolyongásba kezdtünk a búzatarlókon. A nap egyre melegebben sütött, a madarak lassanként eltünedeztek, csak a méhek zümmögtek továbbra is serényen, én meg izzadni kezdtem, de azért le nem szálltam volna a ló hátáról, nagyon jól éreztem magam, mintha csak

egy magas toronyban lennék, messzire elláttam a napraforgótáblák és a kenderföldek fölött.

Már majdnem a fejünk fölé ért a nap, amikor valami mozgolódást észleltem az egyik napraforgótáblában. Megveregettem a ló nyakát, és arrafelé irányítottam. Odaértünk a virágzó napraforgókhöz, és akkor láttam, hogy Kalmár Gyuri lépked a sorok között, és egy sarlóval csapkodja le a napraforgók fejét. Szemei véresek voltak, dühös arccal suhintott a sarlóval jobbra-balra, a szép sárga tányérok puffanva hullottak le a földre. Igen hátborzongató látvány volt, gondoltam, szótlanul elkotródok onnan, de Kalmár Gyuri észrevett engem, rám meresztette véres, kialvatlan szemeit, azt hiszem, nem tudta, hogy ki vagyok, a lovát azonban talán felismerte.

— Na, mi van? — mordult rám.

— Ennyire utálja a napraforgót? — kérdeztem.

— Szeretem a napraforgót — mondta —, különösen ilyenkor, amikor szépen virágzik. És a kendert is szeretem. Te nem szereted a napraforgót?

— Dehogynem — mondtam ijedten. — Különösen ilyenkor, amikor virágzik.

— Errefelé mindig napraforgó és kender nőtt — mondta Kalmár Gyuri. — De ezentúl majd kukoricát vetnek ide, és disznóktól fog bűzleni az egész határ.

— Miért vagdossa le a napraforgófejeket? — kérdeztem.

Közelebb jött hozzám a sarlóval, és kezdtem igen kellemetlenül érezni magam.

— Az éjjel leütött az öreg Szlimák — mondta. — Láttad?

Bólogattam, hogy igen, láttam.

— Egy ilyen kis görcs ember leütött engem — sóhajtott, akár csak az éjjel. — Nem vagyok való már semmire. Semmi ember lett belőlem.

Azzal sarkon fordult, és ismét elkezdte kaszabolni a napraforgófejeket.

Én is igyekeztem minél gyorsabban megfordítani a lógó nyelvű lovat, és megrugdostam az oldalát, hogy minél előbb érjünk a kendergyánba. Ott aztán lecsusszantam a ló hátáról, és azonnal eliramodtam a betonút felé. Még a kútásóktól sem búcsúztam el, csak messziről integettem nekik. Kíértem a betonútra, és futni kezdtem a falu irányába. Elegem volt a kendergyárból meg a lo-

vaglásból is, mert nagyon rossz sejtelveim támadtak. És beigazolódtak a sejtelveim. Kalmár Gyurit néhány nap múlva halálra gázolta egy teherautó. A faluba tartott a kordéjan, és amikor mögéje ért egy teherautó, ő keresztbe állt az úton és a teherautó elütötte. A kordé darabokra hullott, Kalmár Gyurinak szétloccsant a feje a betonon, a lógó nyelvű lovának nem lett semmi baja.

Sokan azt mondták akkor, hogy Kalmár Gyuri szándékosan állt a teherautó elé, öngyilkos akart lenni, mert annyira elkeserítette, hogy leütötte őt Szlimák Mihály, az a kis görcs ember. Mások viszont tudták, hogy nem ez az igazság. Megvadult a lógó nyelvű ló, az út közepére lökte a kordét, és ezért halt meg Kalmár Gyuri. Tudniillik azon a napon másutt is megvadultak az állatok... De ez már egy egészen más történet, jóformán semmi köze sincs ahhoz a nyirkos őszi éjszakához, amikor mi ott fagyoskodtunk az utcasarkon, és hallgattuk Szlimák Mihály és a Sheriff vitatkozását, mert hogy Szlimák Mihálynak egyáltalán nem tetszett, hogy a Sheriff télire ki akar költözni az egykori kendergyár üresen álló őrházába.

— Átok van azon az őrházon — mondta Szlimák Mihály.

— Nincs átok rajta — legyintett a Sheriff. — Kalmár Gyuri évekig vígan élt ott.

— Aztán elütötte egy teherautó — mondtam.

— Én nem félek a teherautótól — mondta a Sheriff. — Meg az átoktól sem félek.

— Nem adom a szamarat — jelentette ki határozottan Szlimák Mihály.

— Hát jó — mondta a Sheriff, és elindult visszafelé az utcán.

Néztünk utána, ő meg odament Péntekné háza elé, és beleöklözött az ablaküvegbe. Hangosan csörömpölt a betört üveg, aztán pedig Péntekné kezdett még hangosabban sikoltozni.

Szlimák Mihály otthagya a szamarat az utcasarkon, és rohant a Sheriffhez. A szamarat csakhamar ott hagytuk mi is, Burai J. és én, és futottunk Szlimák Mihály után. A Sheriff odahajolt a törött ablakhoz, és bekiabált Pénteknének:

— Ne visítozz, mint a malac, te vén ringyó! Engedd be azt a lányt a házba, ha nem akarod, hogy betörjem a másik ablakodat is.

Péntekné abbahagyta a sikoltozást, Szlimák Mihály közben odaért, és dühösen rángatta a Sheriff vállát.

— Mit csináltál, te részeg bolond?!

Sheriff ügyet sem vetett rá, ismét bekiabált az ablakon:

— Beengeded a lányt?!

— Persze hogy beengedem — nyávogta remegő hangon Péntekné.

— Akkor nyisd az ajtót — förmedt rá a Sheriff.

Burai J. elszaladt Péntek Veráért, a vén banya meg kinyitotta az ajtót. Vera a szamarat is magával húzta, átadta Szlimák Mihálynak, aztán bement a házba.

— Szegény Verát most meg fogja verni — mondta Burai J.

— Micsoda? — kérdezte felháborodottan a Sheriff, és megint az ablakhoz hajolt. — Ne próbáld bántani azt a lányt, mert kihajítalak a házadból.

— Nem fogom bántani — mondta Péntekné.

— Adjál ki egy törölközőt, vagy valamit — mondta csendesebben a Sheriff. — Szétvágtam a kezem.

Akkor láttuk, hogy csupa vér a keze feje, a csuklójából is csöpögött a vér le, a földre. A törött ablakban egy pillanatra felbukkant Péntekné rémült arca, aztán kinyújtott egy kockás ruhadarabot, és gyorsan eltűnt. A Sheriff bebugyolálta a kezét, és megkérdezte tőlünk:

— Mit gondoltok, megveri azt a szegény lányt?

— Lehet, hogy ma este nem fogja bántani — mondtam. — De holnap biztosan megveri.

— Betöröm a másik ablakot is — mondta harciasan a Sheriff. — Az a szegény lány igazán nem tehet róla, hogy szerelemgyerek. Én is szerelemgyerek vagyok, ha éppen tudni akarjátok, de engem sohasem vert meg az anyám, és nem zavart ki a házból. Igaz, hogy nem is volt házunk.

— Menjünk innen — mondta idegesen Szlimák Mihály. — Holnap majd eljövök és megcsinálom az ablakot.

— Nem megyek sehova — mondta a Sheriff. — Betöröm a másik ablakot is.

Szlimák Mihály a Sheriff elé állt és azt mondta:

— Nem fogsz betörni több ablakot. Így is felébresztetted a fél utcát.

A közeli házakban tényleg motoszkálás hallatszott, néhol lámpák is gyúltak. A Sheriff azonban nagyon is jól tudta, hogy miért makacskodik, és tovább fenyegetőzött:

— Itt maradok, és azt hiszem, hogy kirángatom a házából a vén szenteskedő ringyót. Mit gondolsz, meg szokta gyónni Berecz plébánosnak, hogy hogyan bánik a lányával?

Szlimák Mihály végül is beadta a derekát.

— Fogd a szamarat, és tűnj el innen a fenébe — mondta rosszkedvűen.

A Sheriff elvigyorodott.

— Nekem adod a szamarat?

— Neked adom.

— Köszönöm — mondta a Sheriff. — Éppen egy ilyen számárra van szükségem. Mit adjak érte cserébe?

— Semmit — mondta Szlimák Mihály. — A juhásznak megígértem, hogy néha majd viszek csontokat a kutyáinak.

— Hány kutyája van a Csibrinek?

— Három.

— Tavasszal viszek neki két láda csirkelábat — mondta a Sheriff. — Mit gondolsz, szeretik a kutyák a csirkelábat?

— Biztosan szeretik. De hol szerzel annyi csirkelábat?

— Majd szólok Forgács Károlynak, a boltosnak, ő szerez nekem annyi csirkelábat, amennyit akarok. Leköteleztem őt néhány dologgal.

— Elég sok embert leköteleztél, úgy látom — mondta fanyarul Szlimák Mihály.

— Meghiszem azt — mondta büszkén a Sheriff.

Aztán mintha kerékpárra szállna fel, magasba lendítette hosszú lábát, és felült a számárra. Rámordult, a szamár elindult, és csendesen elkocogtak a sötétben. Szlimák Mihály savanyú arccal nézett utánuk, majd ott hagyott bennünket ő is. Végre hazamehettünk Burai J.-vel.

Így végződött tehát az az őszi éjszaka, és ide tartozik még, hogy Szlimák Mihály másnap hozott egy üvegtáblát, és megcsinálta Péntekné házán a betört ablakot, alapjában véve tehát minden rendbe jött ismét, bár Péntekné még akkor sem szólt egy szót sem a kútásóhoz, alighanem továbbra is őt okolta fia haláláért.

A Sheriff pedig beköltözött az őrházba, szamarastul. Állítólag egész szépen berendezkedett, szalmával takarta be az őrház padlóját, a szalmára lópokrócokat terített, és száraz akácfaágakat vadosott össze, ezzel tüzelt egy régi vaskályhában, amit még Kalmár

Gyuri hagyott ott, és mire a tél beköszöntött a cowboyregényeket is kihordta az űrházba.

Ahogy megjött a tél, én hozzákezdtem megszervezni az angyali vigasságot, vagyis a karácsonyi dalok éneklését. Az előző években is minden télen Virág Péter, Hodonicki Oszkár és én esténként végigjártuk a környező utcákat, és karácsonyi dalokat énekelünk a házak előtt, ez időben azonban Virág Péterék elmaradoztak mellőlem, és ebben nagyrészt igazuk volt, akkortájt ugyanis minduntalan valami kellemetlen dologba keveredtem, és óhatatlanul belekevertem másokat is, és igazuk volt még azért is, mert az a tél olyan lett, mint amilyenről Péntek Vera szokott álmodni, vagyis sok-sok hó esett, fehéren feltornyosult az utcákban, aztán kitisztult az ég, és keményre fagyott minden, egyszóval csikorgó hideg lett, ilyenkor igazán nem volt könnyű háztól házig vinni az angyali vigasságot. Szerencsére ott volt nekem Burai J., aki bármilyen kis nyiszlett gyerek volt, nem riadt vissza semmitől, harmadiknak pedig beugrott Szivel Sanyi, a temetőcsászár fia, egy ízgága, folyton gúnyolódó vörös hajú fickó, aki azonban nagyon komolyan vette a karácsonyi dalokat, hiszen rendszeresen ministrált is Berecz plébános mellett. Elég az hozzá, hogy összeverődött a kis csapat, talán még jobb is volt, mint a régi, Burai J. szép, csengő hangon énekelt, Szivel Sanyinak is erős hangja volt, és nem akarok dicsekedni, de a karácsonyi dalokat én is mindig szépen tudtam énekelni. Megkezdtük hát a házról házra járást, énekeltek a Mennyből az angyalt, a Dudást, a Csordapásztorokat, meg azt, hogy Fel nagy örömré és a többi karácsonyi dalt, amit ilyenkor illet énekelni, órák hosszat topogtunk a megfagyott havon, fáztunk, de azért hőiesen kitartottunk, sőt még tetszett is a dolog, körülöttünk minden megfagyott, mintha minden meghalt volna, legfeljebb a Sheriffet láttuk néha messziről, ahogy betonúton végigkocogott a szamarával az űrház irányába, de leginkább csak mi mozogtunk az utcán, mintha csak mi élnénk az egész környéken, és még énekelünk is hozzá. Az emberek a házakban lapítottak, egyszer talán majd azt is elmondom, hogy ki mindenkinek énekelünk mi akkor, de most nem ez a fontos, most csak egyetlen éjszakáról akarok mesélni, arról az éjszakáról, amikor kivilágosodott az ég, telihold süttött rá a vastag hótakaróra, fényesen szikrázott a fehérség, még a megszokottnál is mozdulatlanabb, halottabb lett minden körülöttünk, és akkor valaki a távolból belebömbölt

az angyali vigasságba. Elcsöndesedtünk, feszülten figyeltünk és felháborodva hallgattuk, hogy valaki tele torokból azt bömböli:

„Tenyeremen hordom,
Lehozom a csillagot én,
Csak a szeme rám ne vessen,
És szeressen belém.”

A Sheriff énekelt. Megismertük mély bikahangját, és egyszerre nagyon dühösek lettünk, úgy éreztük, ezzel a régi slágerrel meggyalázza a szép karácsonyi dalokat. Futni kezdtünk a hang irányába, cipőink hangosan koppantak a holdfényes, fehér, megfagyott utcán, és a Sheriffet tényleg ott találtuk a betonúton, azt gondoltuk, hogy bizonyára nagyon részeg, és ezért óbégat, de nem volt túlságosan részeg, kidüllesztett mellel állt a havas úton, és a szamarának énekelt. A szamár behúzódott az egyik ház árnyékába, hátán lópokróc volt, és lehajtott fejjel hallgatta a Sheriffet, aki már azt énekelte, hogy:

„Ma éjjel
Csak a két szemed csillaga ég,
Ma éjjel
Ezért csillog a csillagos ég.”

— Mi baja van magának? — kérdezte Szivel Sanyi mérgesen a Sherifftől.

A Sheriff elhallgatott, a szamarára mutatott és panaszosan azt mondta:

— Nem akar kijönni a holdfényre. Fél.

— Hát persze — mondtam. — A Csibri megmondta szépen, hogy ez egy idegbajos szamár. Teliholdkor megvadul.

— Nem idegbajos — tiltakozott a Sheriff. — Csak nagyon érzékeny. Fél a saját fülétől. A füle árnyékától.

Szivel Sanyi odament a szamárhoz, megfogta a kötőféket, és húzni kezdte a szamarat ki az útra. A szamár ki is jött engedelmesen a holdfényre, de akkor meglátta a fülei hosszúra nyúlt árnyékát a fehér havon, megvetette lábait, és riadtan visszahátrált az árnyékba.

— Tényleg a saját füleitől fél — mondta Burai J.

— Nagyon érzékeny lelkű jószág — mondta a Sheriff. — Nem szereti a csúnya dolgokat. És úgy látszik, a füleit csúnyának tartja. Nem tudom, mit csináljak vele. Már megpróbáltam énekelni is neki.

— Hallottuk — mondtam.

— Ha esetleg elénekelnétek neki a karácsonyi dalokat... — kezdte a Sheriff, de Szivel Sanyi közbevágott:

— Karácsonyi dalokat! Szó sem lehet róla! — azután gondolkozott egy kicsit, és azt mondta: — Esetleg néhány pattogós mozgalmi dalt elénekelhetnénk.

Ez ellen viszont Burai J. tiltakozott.

— Egy számárnak nem fogunk mozgalmi dalokat énekelni.

— Akkor hát mit csinálunk? — kérdezte a Sheriff kétségbeesetten. — Reggelig megfagyunk itt.

— Sapkát kellene a számár fejére húzni — mondta Burai J. — Akkor nem látszanának a fülei.

— Már megpróbáltam — mondta a Sheriff. — Nem megy a kucsmám a számár fejére. Sajnos, túl nagy feje van.

— Vegye hóna alá a számár fejét — javasolta Szivel Sanyi.

— A hónom alá?

— Persze — mondta Szivel Sanyi. Eltakarja a hosszú fülét, és szépen hazaballagnak.

A Sheriff fontolóra vette a dolgot, aztán rábólintott.

— Megpróbálom — mondta.

A számárhoz ment, megsimogatta, hóna alá vette az állat fejét, és kivezette a holdfényre. A számár most nyugodtan állt, lenézett az árnyékára, de nem ijedt meg.

— Ugye, hogy igazam volt — mondta diadalmasan Szivel Sanyi. — Így most szépen hazaballaghatnak.

— Nagyon lassan fogunk haladni — mondta a Sheriff. — Elég messze van az őrház. Lehet, hogy megfagyunk az úton.

— Menjenek csak — biztatta Szivel Sanyi. — Előbb-utóbb odaérnek.

És elindult a Sheriff a számárral, furcsán billegtek a betonúton, árnyékuk hosszan előrevetődött, és összefonódott a havon. Tényleg elég lassan haladtak.

— Lehet, hogy megfagynak az úton — mondta vacogva Burai J. — Nem szeretném, ha meghalna a Sheriff és a számara.

— Ott egye meg a fene — mondta Szivel Sanyi. — Beleordított a szép karácsonyi dalokba. Menjünk énekelni.

Mentünk hát énekelni, végigénekeltük az utcákat akkor is, mint máskor, pedig rettentően fáztunk, de a Sheriff még ennél is jobban fázhatótt. Ilyenkor télen igazán messze volt az az őrház.

A Sheriff azonban túlélte ezt is. Később viszont kis híján valóban majdnem meghalt. Tulajdonképpen a miatt az érzékeny lelkű számár miatt. Mert Forgács Károly, a boltos mégiscsak lekötelezettje lehetett a Sheriffnek, és valamikor tavasszal szerzett neki két láda csirkelábat. Meleg napok jártak már akkor, és a csirkelábak kissé bűdösen érkeztek. Forgács Károly kirakta a két ládát a bolt elé, és várta a Sheriffet. Az meg éppen akkor nem jött a faluba néhány napig, a csirkelábak egyre bűdösebbek lettek, a bolt közelébe már csak a legelszántabb vevők meleszkedtek, azok is befogták az orrukat és öklendeztek. Forgács Károly tajtékozott, és mikor végre megérkezett a Sheriff az érzékeny lelkű számár hátán, a boltos ráparancsolt, hogy azonnal vigye a francba a rohadó csirkelábat. A Sheriff nem szólt semmit, a számarat egy fához kötötte, vállára vette a két ládát, és elindult a Devecserbe, mert Csibri Ferenc, a juhász akkor ott legeltette a birkákat. Fél falun végig kellett vinnie a csirkelábat, az emberek menekültek a Sheriff elől, mintha bélpoklos lenne, a ládából bűdös lé folyt az ingére, ő meg egyre sápadtabb lett, végül már dülöngélt, mint aki nagyon lerészegedett, végighányta a devecseri dűlőutat, de mégis kiért a juhászhoz, lerakta a ládákat és elájult. Csibri Ferenc undorodva elásta a két faládát a csirkelábakkal együtt, aztán megpróbálta életre rázni a Sheriffet. Ez egyáltalán nem ment könnyen. Sheriff néha magához tért, de bármit próbált a juhász belediktálni, ő mindent kihányt, még a pálinkát is.

Hozzánk már olyan hírek érkeztek, hogy halálán van a Sheriff. És akkor érdekes módon az az undok Péntekné elkezdett könyörögni nekem meg Burai J.-nek, hogy menjünk, és nézzük, mi van a Sheriffel.

Módfelett csodálkoztunk, de aztán kimentünk Devecserbe a birkanyájhoz igaz, csak három nap múlva. Sheriff a zöld fűvön hevert, még mindig sápadt volt, és az orra valahogy megnyúlt és kihegyessedett, de azért lábadozott, az aludtjejet már meg bírta enni. Amint meglátott bennünket, a számara felől érdeklődött.

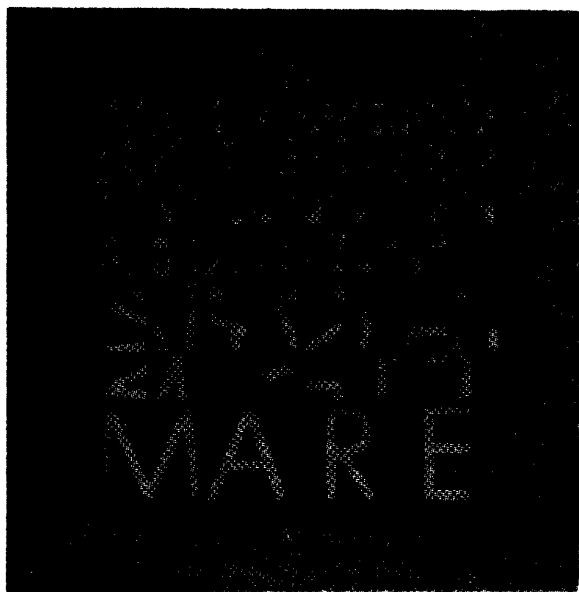
— Ott áll a bolt előtt, nincs semmi baja — nyugtattam meg. — Forgács Károly vele eteti meg az elfonnyadt zöldsalátát, amit már nem tud eladni.

— Holnap elmegyek érte — mondta a Sheriff. — Eddig mozdulni sem tudtam.

— Elég rossz bőrben van még mindig — mondtam.

— Három napig haldokoltam — nyögte a Sheriff. — Kifordult a gyomrom. Most jöttem csak rá, hogy milyen kemény legény volt a Péntek Lajos. Ő mindennap lebukfencezett valami rohadt dombról, kifordult a gyomra, és mindennap haldoklott. Mégis milyen sokáig bírta. Lehet, hogy nekem is el kellett volna szöknöm vele együtt a hadseregből...

Megnyugodva tértünk vissza az utcánkba, és megnyugtattuk Pénteknéét, hogy a Sheriff már lábadozik, holnap elmegy a szamaráért. Így is történt. Talpra állt a Sheriff. Péntek Vera meg, ahogy sokkal később megtudtuk, akkor éjjel egészen új álmot látott. Azt álmodta, hogy meleg szobában ül, egy óriási cserépkályhában tűz duruzsol, ő meg mézes diót eszik.

Bruni di Bello, Olaszország